

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΚΑΙ
ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

4th INTERNATIONAL CONFERENCE IN OPEN AND DISTANCE LEARNING:

*Forms of Democracy in Education:
Open Access and Distance Education*

23-25 November 2007, Athens, Greece

Organized by:
Hellenic Open University
Open University of Cyprus
Hellenic Network of Open & Distance Education

Editor: Antonis LIONARAKIS

4^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ
ΚΑΙ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

*Μορφές Δημοκρατίας στην Εκπαίδευση: Ανοικτή Πρόσβαση
και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*

23-25 Νοεμβρίου 2007, Αθήνα, Ελλάς

Οργάνωση:
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Επιμέλεια: Αντώνης ΛΙΟΝΑΡΑΚΗΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Εκδόσεις
ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ

<p>Απόψεις προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ για τις γραπτές εργασίες: συγκριτική μελέτη δύο θεματικών ενοτήτων – ΕΚΠ65 και ΕΑΠ10 Opinions of undergraduate and postgraduate students at the Hellenic Open University concerning assignments – a comparative study Παρασκευή ΒΑΣΑΛΑ, Παναγιώτης ΧΑΤΖΗΠΛΗΣ, Αντώνης ΛΙΟΝΑΡΑΚΗΣ.....</p>	296
<p>Επίδραση ενός συστήματος διαχείρισης μαθημάτων ασύγχρονης εκπαίδευσης για την υποστήριξη της παραδοσιακής διδασκαλίας στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση The effect of an asynchronous course management system supporting the traditional teaching method, in Tertiary education Νικόλαος ΒΕΡΝΑΔΑΚΗΣ, Μαρία ΓΙΑΝΝΟΥΣΗ, Παναγιώτης ΑΝΤΩΝΙΟΥ, Ηρακλής ΚΕΛΛΗΣ, Ευθύμης ΚΙΟΥΜΟΥΡΤΖΟΓΛΟΥ.....</p>	309
<p>Ανάλυση του κόστους και διερεύνηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας του ΕΑΠ για τα ακαδημαϊκά έτη 2004-05 και 2005-06 Analysis of cost and study of the economic effectiveness of the Hellenic Open University for the academic years 2004-05 and 2005-06 Ειρήνη ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ, Χαράλαμπος ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ.....</p>	319
<p>Αξιολόγηση μαθημάτων μέσω του παγκόσμιου ιστού και προτάσεις εφαρμογών Evaluation of courses via the web and proposals for applications Ανδρέας ΓΙΑΝΝΑΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Μιχάλης ΜΕΙΜΑΡΗΣ.....</p>	333
<p>Οι επικοινωνιακές δεξιότητες του/της Καθηγητή/τριας – Συμβούλου και η επίδρασή τους στην παρόθηση των φοιτητών του Ε.Α.Π. The communicative skills of the tutor and the effect in motivation of students of E.A.P. Κασσιανή ΓΚΑΦΑ, Αναστασία ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ - ΡΕΠΠΑ.....</p>	343
<p>Δυνατότητα αξιοποίησης σύγχρονων μεθόδων επικοινωνίας και τηλεεκπαίδευσης σε προγράμματα της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ε.Α.Π. On the potential use of novel methods for communication and tele-education in the School of Human Studies of the Hellenic Open University Ιωάννης ΓΚΙΟΣΟΣ, Ηλίας ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ, Μαρία ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑ, Σπύρος ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ.....</p>	352
<p>Εφαρμόζοντας την «μελέτη πεδίου» σε φοιτητές της ΑεξΑΕ. Ένα πολιτιστικό-εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τις Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό του ΕΑΠ Applying "field trip" to students of ODL - A cultural-educational program for the Studies on Greek Civilization of the HOU Μαρία ΓΚΙΡΤΖΙ.....</p>	359
<p>Συγκριτική Μελέτη της Αξιολόγησης των Φοιτητών στις Θεματικές Ενότητες ΕΠΟ 20 και ΕΑΠ 40 του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου Comparative Study of Students' Evaluation in the Thematic Units EPO 20 and ELP 40 in Hellenic Open University Δημήτρης ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Αλέξανδρος ΣΤΟΥΠΑΚΗΣ, Φίλιππος ΦΙΛΙΠΠΟΥ.....</p>	372
<p>Η Πρόθεση Συμμετοχής Φοιτητών των Ειδικοτήτων Χορού στα Τ.Ε.Φ.Α.Α. σε Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στο «Χορό» με τη Μέθοδο της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Συγκριτική Μελέτη Students' Intention of Participation, by the Dance Specialisation of the Departments of Physical Education & Sport, in Postgraduate Studies Referring to Dance, by the Distance Education Method. Comparative Study Δημήτρης ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Μαρία ΚΟΥΤΣΟΥΠΑ, Ιωάννης ΓΚΙΟΣΟΣ.....</p>	381
<p>Ο Ρόλος των Συναισθημάτων στην Εμπειρία της Ηλεκτρονικής - Εξ Αποστάσεως Μεθοδολογίας: Προκλήσεις και Ευκαιρίες Μιχαλάνος ΖΕΜΠΥΛΑΣ, Μάμας ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Ανδρέας ΠΑΥΛΑΚΗΣ.....</p>	387

ICODL 2007 - 4ο Διεθνές Συνέδριο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης
**‘Μορφές Δημοκρατίας στην Εκπαίδευση:
Ανοικτή Πρόσβαση και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση’**

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης
Αθήνα, 23 - 25 Νοεμβρίου 2007

Θεματικός άξονας:

Η αξιολόγηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Τμήμα Α:

Θεωρητικά κείμενα, πρωτότυπες έρευνες και επιστημονικά κείμενα

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ**

**EVALUATION OF COURSES VIA THE WEB
AND PROPOSALS FOR APPLICATIONS**

Ανδρέας Γιαννακουλόπουλος
Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών στην Επικοινωνία, την Εκπαίδευση και τα ΜΜΕ
Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Διδάκτωρ – Επιστημονικός Συνεργάτης
agsp96@media.uoa.gr

Μιχάλης Μειμάρης
Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών στην Επικοινωνία, την Εκπαίδευση και τα ΜΜΕ
Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Καθηγητής – Διευθυντής Εργαστηρίου
mmeimaris@media.uoa.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

Καθώς καθίσταται ολοένα και επιτακτικότερη η ανάγκη για αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας γίνεται σαφές ότι η μέθοδος αξιολόγησης θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από αυξημένη ευκολία με σκοπό να ενθαρρύνει τη συμμετοχή και να προσφέρει περισσότερο αξιόπιστα αποτελέσματα.

Η παρατηρούμενη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση οδηγεί στη σκέψη ότι και η ίδια η αξιολόγηση μαθημάτων και διδασκόντων θα μπορούσε να γίνει πιο αποτελεσματική με τη διαμεσολάβηση των ΤΠΕ. Η αντιδιαστολή των μεθόδων που έχουν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν έναντι των δυνατοτήτων που προκύπτουν από τις νέες τεχνολογίες αποτελεί επιχείρημα υπέρ της χρήσης μεθόδων αξιολόγησης που αξιοποιούν τεχνικές διαθέσιμες στο σύγχρονο επικοινωνιακό περιβάλλον.

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι διαφορές που ενδέχεται να προκύψουν σε διαδικαστικό επίπεδο στην αξιολόγηση μαθημάτων και διδασκόντων από την χρήση νέων τεχνολογιών και προτείνονται συγκεκριμένα παραδείγματα εφαρμογών στις οποίες η αξιολόγηση συντελείται μέσω του Παγκόσμιου Ιστού επιτυγχάνοντας την επιθυμητή ευκολία και ταχύτητα..

Σημαντικούς άξονες της συζήτησης αποτελούν, πέραν των τεχνικών θεμάτων, το θέμα της ανωνυμίας των αξιολογητών και η χρονική κατανομή της αξιολόγησης. Στην εργασία υποστηρίζεται η θέση ότι η εισαγωγή της δυνατότητας αξιολόγησης των μαθημάτων και διδασκόντων στις πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης θα καταστήσει αποτελεσματικότερη τη διαδικασία αξιολόγησης.

ABSTRACT:

Because of the increasing needs for reliable evaluation with respect to the educational procedure, it becomes clearer that the evaluation method should be highly usable in order to enhance participation and thus provide more accurate results.

The extended use of new technologies in the field of open and distance learning leads to the idea of utilizing the same technologies in order to evaluate courses and tutors. The contradistinction of the methods that have been employed in the past regarding the evaluation of educational procedures and the opportunities that stem from the use of ICT offers a firm argument in favor of techniques which take advantage of the contemporary communicative environment.

The paper at hands examines the anticipated differences within the evaluation procedure of courses and tutors as a result of the use of new technologies and proposes specific examples of applications in which the evaluation is substantiated via the Web thus achieving the desired ease-of-use and quickness.

Apart from the technical matters, the discussion focuses on the anonymity of the evaluators and the temporal parameter. Though the technical restrictions are not overlooked within the conclusions, the proposed modifications clearly support the enrichment of the platforms with modules for the evaluation of courses and tutors and will result in a more effective evaluation process.

1. Εισαγωγή

Το θέμα της αξιολόγησης διδασκόντων και μαθημάτων, ειδικά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αποτελεί ένα ανοικτό πεδίο προβληματισμού το οποίο χαρακτηρίζεται αφενός από συγκεκριμένες πρακτικές και αφετέρου από ζητήματα προς διερεύνηση που αντιμετωπίζονται κατά βάση μέσω των υφιστάμενων πρακτικών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να υποστηρίξει τη θέση ότι η χρήση των ΤΠΕ θα διευκολύνει σε επίπεδο διαδικασίας την αξιολόγηση με πρωτογενές αποτέλεσμα την αυξημένη συμμετοχή και, εξ αυτού, ως δευτερογενές και τελικά ζητούμενο εξαγόμενο, τη μεγαλύτερη αξιοπιστία των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης. Η θέση υποστηρίζεται μέσω της περιγραφής συγκεκριμένου παραδείγματος εφαρμογής στο πλαίσιο ευρύτατα χρησιμοποιούμενης πλατφόρμας ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ιδίως από τα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώ παράλληλα εξετάζονται τα θεωρητικά ζητήματα που συνδέονται με την προτεινόμενη τεχνική και αποτελούν αντικείμενο συζήτησης στο πεδίο (Achtemeier et al., 2003). Έμφαση δίνεται στο γεγονός ότι οι πλέον γνωστές πλατφόρμες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης λειτουργούν στο περιβάλλον του Παγκόσμιου Ιστού και έχουν αναπτυχθεί ως λογισμικό ανοικτού κώδικα, γεγονός που επιτρέπει την περαιτέρω διαμόρφωση και ανάπτυξή τους με γνώμονα τις επιθυμίες και τις ανάγκες της κοινότητας των χρηστών, όπως αυτές καταγράφονται μέσω προτάσεων (π.χ. η ανά χειράς εργασία) ή από την καθημερινή πρακτική.

Η θεωρητική συζήτηση επικεντρώνεται σε τέσσερα κυρίως ζητήματα που σχετίζονται με τη διαδικασία της αξιολόγησης και συνδέονται άμεσα με τον σχεδιασμό της εφαρμογής και των λειτουργιών της:

(α) το ζήτημα της χρονικής παραμέτρου της αξιολόγησης (συνεχής και επαναλαμβανόμενη σε αντιδιαστολή με εφάπαξ αξιολόγηση μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος),

(β) το ζήτημα της ανωνυμίας των αξιολογητών,

(γ) το ζήτημα των αποδεκτών της αξιολόγησης, και

(δ) το ζήτημα της συγκρισιμότητας των αποτελεσμάτων διαχρονικά και μεταξύ γνωστικών αντικειμένων (μαθημάτων).

Η αυξημένη διάδοση των νέων τεχνολογιών σε τομείς που άπτονται της εκπαίδευσης και σε μεγαλύτερο βαθμό η αξιοποίησή τους σε σχέση με την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε συνδυασμό με την προβληματική αναφορικά με την αξιολόγηση διδασκόντων και μαθημάτων εκ μέρους των εκπαιδευομένων, οδήγησαν στο συνδυαστικό συμπέρασμα ότι η αξιοποίηση (μέσω επέκτασης) των υφιστάμενων υποστηρικτικών εργαλείων εκπαίδευσης στο περιβάλλον του Ιστού μπορεί να καταστήσει ευκολότερη, ταχύτερη και αποτελεσματικότερη την όλη διαδικασία αξιολόγησης. Ενδεχομένως η προτεινόμενη λύση να μην είναι η πλέον ενδεδειγμένη ή τεχνικής φύσεως προβλήματα να μην επιτρέψουν την ολοκλήρωση των εργαστηριακών δοκιμών για την υλοποίησή της. Η υποστηριζόμενη θέση, όμως, καθώς και οι σχετικές προτάσεις εφαρμογών μπορούν σε κάθε περίπτωση να αποτελέσουν έναυσμα για προβληματισμό και συζήτηση σχετικά με τους τρόπους που η αξιοποίηση των ΤΠΕ είναι εφικτό να συντελέσει στην επέκταση, τυποποίηση και διάδοση ενός ευκολόχρηστου συστήματος αξιολόγησης.

2. Αξιολόγηση Μαθημάτων και Διδασκόντων

Το ευρύτερο ζήτημα της αξιολόγησης των Πανεπιστημίων, των εκπαιδευτικών υπηρεσιών και της έρευνας δεν είναι βέβαια νέο, αλλά, αντίθετα, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της όλης

εκπαιδευτικής διαδικασίας, υπεράνω και ανεξάρτητα από τις επιμέρους παραμέτρους που το χαρακτηρίζουν, όπως, για παράδειγμα, τους φορείς αξιολόγησης (π.χ. διδασκόμενοι, εξωτερικοί προς την εκπαιδευτική διαδικασία αξιολογητές κ.ά.) ή τους αποδέκτες των αποτελεσμάτων (διδάσκοντες, Διοίκηση εκπαιδευτικού ιδρύματος κ.ά.). Στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, το θέμα της αξιολόγησης επανήλθε στο προσκήνιο της ακαδημαϊκής και πολιτικής συζήτησης πρόσφατα (ακαδημαϊκό έτος 2006-2007) με αφορμή τις αλλαγές στην Ανώτατη Εκπαίδευση που βρίσκονται σε εξέλιξη με τις προτάσεις νομοσχεδίων και την ψήφιση νόμων από την ελληνική Βουλή.

Στην παρούσα εργασία συζητείται μια ιδιαίτερα συγκεκριμένη (και αρκετά περιορισμένη σε σχέση με τη συνολική έκταση του θέματος) πτυχή του ζητήματος: η αξιολόγηση μαθημάτων και διδασκόντων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από μέρους των διδασκομένων και μάλιστα, περαιτέρω περιοριστικά, οι τεχνικές που θα επιτρέψουν την απλοποίηση της όλης διαδικασίας με τη χρήση των ΤΠΕ. Εξ αυτής της περιχαράκωσης του αντικειμένου, αλλά και σχετικών υποστηρικτικών δημοσιεύσεων ειδικά για την περίπτωση της χρήσης ΤΠΕ (Kasiar et al., 2002), εκλαμβάνεται ως αφετηριακή θέση η εκτίμηση ότι η αξιολόγηση μαθημάτων και διδασκόντων αποτελεί επιθυμητό χαρακτηριστικό της εκπαιδευτικής διαδικασίας και η εφαρμογή της δύναται να συντελέσει στη μελλοντική βελτίωση των παρεχομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών, τόσο στο επίπεδο του διδακτικού προσωπικού όσο και στο επίπεδο των προγραμμάτων σπουδών και της κατανομής των γνωστικών αντικειμένων ανά μάθημα.

Σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση ως προς το εύρος εφαρμογής της αξιολόγησης μαθημάτων, δεν υπάρχουν διαθέσιμα πλήρη, αναλυτικά και συγκρίσιμα δεδομένα (ιδιαίτερα δε για τα ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα). Με βάση την προσωπική εμπειρία και τα αποτελέσματα αναζητήσεων στο Διαδίκτυο, ως πρακτική η αξιολόγηση μαθημάτων πρέπει να θεωρηθεί αρκετά διαδεδομένη σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού, ενώ και στα ελληνικά ιδρύματα υπάρχουν αρκετά παραδείγματα διδασκόντων που εφαρμόζουν διάφορες τεχνικές αξιολόγησης. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, ως παράδειγμα μελέτης και αναφοράς για την υφιστάμενη κατάσταση χρησιμοποιείται η αξιολόγηση που γίνεται ανελλιπώς από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 και εντεύθεν στο πλαίσιο του μαθήματος «Σύγχρονη Τεχνολογία και ΜΜΕ» που διδάσκεται στο 4^ο εξάμηνο του προγράμματος σπουδών και αποτελεί το βασικό υποχρεωτικό μάθημα κορμού για θέματα νέων τεχνολογιών του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Η ειδική βαρύτητα του μαθήματος σε συνδυασμό αφενός με τον μεγάλο αριθμό φοιτητριών/ων που το παρακολουθούν και αφετέρου με την πολυετή παράδοση αξιολόγησης του μαθήματος, το καθιστά κατάλληλο και επαρκές παράδειγμα αναφοράς σε σχέση με τις ακολουθούμενες πρακτικές για την αξιολόγηση μαθημάτων και διδασκόντων.

Η βασική μεθοδολογική τεχνική που χρησιμοποιείται σε αξιολογήσεις αυτού του τύπου είναι η χρήση δομημένου ερωτηματολογίου το οποίο συμπληρώνεται από τους διδασκόμενους στη διάρκεια του τελευταίου μαθήματος του διδακτικού εξαμήνου. Η συμπλήρωση γίνεται ανώνυμα και προηγείται της εξέτασης και της βαθμολόγησης των διδασκομένων. Το ερωτηματολόγιο είναι δομημένο σε ενότητες που καλύπτουν το σύνολο των βασικών χαρακτηριστικών του μαθήματος, ενώ για το συγκεκριμένο μάθημα αναφοράς υπάρχουν και ειδικά τμήματα του ερωτηματολογίου που καλύπτουν τα επιμέρους χαρακτηριστικά του μαθήματος. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά που ζητούνται στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο περιορίζονται στο

έτος γέννησης και το φύλο, ενώ καταγράφεται και η συχνότητα παρακολούθησης των διαλέξεων. Χαρακτηριστικά θέματα που αξιολογούνται μέσω του ερωτηματολογίου αποτελούν η κάλυψη του γνωστικού αντικείμενου, η συνεργασία με τους διδάσκοντες, η παροχή εκπαιδευτικού υλικού, η χρήση εποπτικών μέσων διδασκαλίας και ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός, η μέθοδος αξιολόγησης των φοιτητών, τα υποστηρικτικά μέσα (π.χ. ιστοσελίδες μαθήματος) και, τέλος, η εν γένει οργανωτική διαχείριση του μαθήματος. Για όλα τα παραπάνω ζητήματα το εργαλείο περιλαμβάνει κλειστού τύπου ερωτήσεις με κλίμακα αξιολόγησης για κάθε παράμετρο, γεγονός που επιτρέπει τη στατιστική επεξεργασία των απαντήσεων και την εξαγωγή αποτελεσμάτων ποσοτικού χαρακτήρα. Το γεγονός δε ότι τα περισσότερα θέματα επαναλαμβάνονται σταθερά κάθε ακαδημαϊκό έτος επιτρέπει τη διαχρονική σύγκριση των αποτελεσμάτων και εξ αυτής την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για την πορεία του μαθήματος στη διάρκεια του χρόνου και τον καλύτερο προγραμματισμό για τα επόμενα έτη. Παρά το γεγονός ότι το εργαλείο αξιολόγησης είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό προσανατολισμένο στην ποσοτική μέτρηση των χαρακτηριστικών μεγεθών, περιλαμβάνεται και μια καταληκτική ανοικτού τύπου ερώτηση όπου οι αξιολογητές (διδασκόμενοι) έχουν τη δυνατότητα να σχολιάσουν συνολικά το μάθημα και να προσθέσουν οποιεσδήποτε άλλες παρατηρήσεις επιθυμούν, προσφέροντας έτσι την ευκαιρία για συμπληρωματική ποιοτικού τύπου ανάλυση της αξιολόγησης.

Από όσα προκύπτουν από την αναζήτηση στο Διαδίκτυο και τα παραδείγματα μεθόδων αξιολόγησης που εντοπίστηκαν, είναι σαφές ότι το παραπάνω μοντέλο αξιολόγησης μέσω ερωτηματολογίου είναι αυτό που επικρατεί σε μεγάλο βαθμό, αν και υφίστανται διαφορές που δεν περιορίζονται μόνο στη δομή και τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, αλλά και σε θέματα όπως η ανωνυμία των αξιολογητών, ο τρόπος συλλογής των απαντήσεων και η περίοδος συμπλήρωσης. Οι διαφοροποιήσεις αυτές σχετίζονται και με τον τρόπο αξιοποίησης του Διαδικτύου (π.χ. διατήρηση ιστοσελίδων) για την υποστήριξη των μαθημάτων (Γιαννακουλόπουλος, 2005). Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας ιδιαίτερα ενδιαφέρουν οι διαφοροποιήσεις που παρουσιάζονται σε σχέση με τη χρήση νέων τεχνολογιών στη διαδικασία της αξιολόγησης. Ως τέτοιες αναφέρονται χαρακτηριστικά η αποστολή του ερωτηματολογίου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και η συμπλήρωση σχετικής φόρμας-ερωτηματολογίου σε ιστοσελίδα. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις τα ζητήματα που προκύπτουν περιστρέφονται γύρω από το βασικό ζήτημα της ανωνυμίας των αξιολογητών και τις παραμέτρους που σχετίζονται με αυτό, όπως η προστασία των δεδομένων (τόσο του χρήστη, όσο και των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης), η διασφάλιση της μοναδικής συμμετοχής ανά χρήστη και ο αποκλεισμός της συμμετοχής ατόμων που δεν ανήκουν στον πληθυσμό των αξιολογητών.

Η σύγκριση ανάμεσα στην αξιολόγηση με παραδοσιακά μέσα (έντυπο ερωτηματολόγιο) και την αξιολόγηση μέσω Διαδικτύου δεν προσφέρει άμεσες και οφθαλμοφανείς λύσεις για τα προβλήματα που ενδεχομένως υπάρχουν στην προαναφερθείσα διαδικασία. Πέραν αυτού του γεγονότος όμως, μια σειρά από σαφή πλεονεκτήματα που ενυπάρχουν στη χρήση των ΤΠΕ συνηγορούν υπέρ της υποστήριξης της θέσης ότι η αξιολόγηση μέσω Διαδικτύου είναι η πλέον ενδεδειγμένη λύση από τις δύο και για αυτό το λόγο θα πρέπει να διερευνηθούν οι δυνατότητες πλήρους και άμεσης αξιοποίησής της. Τα πλεονεκτήματα αυτά συνοψίζονται στην έννοια της «ευκολίας χρήσης» (απλοποίηση της όλης διαδικασίας) και περιλαμβάνουν τη δυνατότητα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου σε μεγαλύτερο εύρος χρόνου χωρίς την υποχρέωση φυσικής παρουσίας, την εξοικονόμηση χρόνου και παραγωγικών συντελεστών κατά τη στατιστική

επεξεργασία των αποτελεσμάτων και, υπό προϋποθέσεις, τη συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων που δύναται να προέλθει από την τυποποίηση αφενός του εργαλείου αξιολόγησης και αφετέρου της επιλεγμένης μεθόδου. Από την ευκολία χρήσης συνάγεται βάσιμα ότι η αξιολόγηση μέσω Διαδικτύου μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη συμμετοχή (εμφανώς δε στις περιπτώσεις εθελοντικής συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου) και άρα τα αποτελέσματα θα χαρακτηρίζονται, υπό συγκεκριμένες συνθήκες (υποχρεωτική ή εθελοντική συμμετοχή στην αξιολόγηση και αντίστοιχα βαθμός αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος), από υψηλότερο βαθμό αξιοπιστίας.

Το ζητούμενο, λοιπόν, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, είναι η περιγραφή και υλοποίηση ενός μηχανισμού που θα επιτρέπει με εύκολο τρόπο τη συμπλήρωση και αποστολή των ερωτηματολογίων αξιολόγησης μέσω Διαδικτύου, καθώς και την αποθήκευση και αυτοματοποιημένη κατά το δυνατόν στατιστική επεξεργασία των δεδομένων. Η προτεινόμενη εδώ λύση εστιάζεται στην ενσωμάτωση ενός υποσυστήματος αξιολόγησης μαθήματος και διδασκόντων στις υπάρχουσες πλατφόρμες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που λειτουργούν στο περιβάλλον του Παγκόσμιου Ιστού.

3. Πλατφόρμες εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στο Περιβάλλον του Ιστού

Η ταχύτατη διάδοση του Παγκόσμιου Ιστού από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90 και εντεύθεν και σε μεγαλύτερο βαθμό η ενσωμάτωση δυναμικών τεχνολογιών, όπως οι γλώσσες σεναρίου και τα συστήματα διαχείρισης βάσεων δεδομένων ειδικά για το συγκεκριμένο περιβάλλον, επέτρεψαν τη δημιουργία πλήθους εφαρμογών για τους περισσότερους τομείς επικοινωνιακών δραστηριοτήτων που εντάσσονται στο πλαίσιο της διαμεσολαβημένης από υπολογιστές επικοινωνίας (Μειμάρης, 2007). Η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω της φύσης του αντικειμένου της, υπήρξε προνομιακό πεδίο για την ανάπτυξη τέτοιων εφαρμογών οι οποίες στη συνέχεια γνώρισαν μεγάλη διάδοση και σήμερα πλέον χρησιμοποιούνται ευρύτατα τόσο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση όσο και επικουρικά στις παραδοσιακές μορφές εκπαίδευσης.

Ως προς τις συνθήκες ανάπτυξης και διανομής οι πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: (α) τις εφαρμογές εμπορικού χαρακτήρα που αναπτύσσονται από ιδιωτικές εταιρίες και διατίθενται με εμπορικούς όρους και άδειες και (β) τις εφαρμογές λογισμικού ανοικτού κώδικα που αναπτύσσονται από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς ή κοινότητες ανεξάρτητων προγραμματιστών και διατίθενται δωρεάν. Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εφαρμογές λογισμικού ανοικτού κώδικα τόσο λόγω των θετικών συνδηλώσεων που δημιουργούν οι θέσεις υπέρ του ανοικτού λογισμικού, όσο και για καθαρά πρακτικούς λόγους που εστιάζονται κυρίως σε δύο παράγοντες: (α) στη δυνατότητα που παρέχεται να δημιουργηθούν με μια συνεργατική και γνωστή διαδικασία νέα υποσυστήματα σε αυτού του τύπου τις εφαρμογές και (β) στο γεγονός ότι η πλειονότητα των ελληνικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης χρησιμοποιεί πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης ανοικτού κώδικα.

Το σύνολο σχεδόν των εφαρμογών τηλεεκπαίδευσης, ανεξαρτήτως τρόπου ανάπτυξης και διανομής, μοιράζεται ορισμένα κοινά τεχνολογικά χαρακτηριστικά: πρόκειται για δυναμικές εφαρμογές που λειτουργούν στο περιβάλλον του Παγκόσμιου Ιστού, έχουν αναπτυχθεί σε κάποια από τις γνωστές γλώσσες σεναρίου στην πλευρά του εξυπηρετητή και χρησιμοποιούν συστήματα διαχείρισης βάσεων δεδομένων για την αποθήκευση και επανάκληση των δεδομένων (Hill et al., 2002).¹ Στην ουσία πρόκειται για αρθρωτά συστήματα δυναμικής διαχείρισης περιεχομένου στα οποία, σε ένα κοινό περιβάλλον χρήσης και διαχείρισης, συνενώνονται

υποσυστήματα (modules) για συγκεκριμένες δραστηριότητες που σχετίζονται άμεσα με την εκπαιδευτική διαδικασία. Παραδείγματα τέτοιων υποσυστημάτων αποτελούν οι εφαρμογές ασύγχρονης ανταλλαγής μηνυμάτων (fora), οι χώροι αποθήκευσης και διανομής αρχείων εκπαιδευτικού υλικού, οι εφαρμογές για την παράδοση και βαθμολόγηση εργασιών, οι πίνακες ανακοινώσεων, οι εφαρμογές συνομιλίας πραγματικού χρόνου (chat), τα ημερολόγια και προγράμματα μαθημάτων και αρκετά άλλα, η χρήση των οποίων εμπλουτίζει την εκπαιδευτική διαδικασία (Λεβεντίδης et al., 2005). Είναι σαφές ότι όσο περισσότερα υποσυστήματα διαθέτει μια πλατφόρμα, τόσο αυξάνει ο βαθμός πολυπλοκότητας σε όλα τα επίπεδα, ξεκινώντας από την ανάπτυξη και καταλήγοντας στη διαχείριση και τη χρήση.

Γενικότερα στις εφαρμογές λογισμικού ανοικτού κώδικα και ειδικά στις εφαρμογές τηλεκπαίδευσης, είναι συχνό το φαινόμενο συγκεκριμένα περιφερειακά υποσυστήματα να αναπτύσσονται από ανεξάρτητους φορείς και είτε να ενσωματώνονται στη βασική διανομή του λογισμικού πακέτου είτε να παρέχονται ως επεκτάσεις τις οποίες μπορεί ο διαχειριστής να αποκτήσει και να προσθέσει στη δική του εγκατάσταση. Άλλωστε, στα περισσότερα συστήματα τηλεκπαίδευσης, πέραν του κεντρικού πυρήνα της εφαρμογής, η ενεργοποίηση και χρήση των υποσυστημάτων ανήκει στην ευχέρεια του διαχειριστή. Σύμφωνα με τα παραπάνω καθίσταται προφανής ο λόγος για τον οποίο η παρούσα πρόταση επικεντρώνεται σε εφαρμογές λογισμικού ανοικτού κώδικα καθώς σε αυτές παρέχεται η δυνατότητα σε οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο να αναπτύξει το προτεινόμενο (ή οποιοδήποτε άλλο) υποσύστημα και να το διαθέσει για χρήση στο πλαίσιο της επιλεγμένης πλατφόρμας.

Περαιτέρω, το γεγονός ότι οι γνωστότερες εφαρμογές τηλεκπαίδευσης δεν διαθέτουν υποσύστημα αξιολόγησης του μαθήματος ή/και των διδασκόντων,² εξυπηρετεί τους σκοπούς της πρότασης και επιτρέπει την πληρέστερη διατύπωσή της ως ένα υποσύστημα αξιολόγησης, κατασκευασμένο ώστε να ενσωματώνεται σε συγκεκριμένη κατά περίπτωση πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης ανοικτού κώδικα· ως εκ τούτου θα καθιστά εύκολη και άμεση τη διαδικασία αξιολόγησης μαθημάτων και διδασκόντων αξιοποιώντας τις διαθέσιμες νέες επικοινωνιακές τεχνολογίες.

4. Παράδειγμα Πρότασης Εφαρμογής

Το προτεινόμενο παράδειγμα εφαρμογής αναφέρεται στην πλατφόρμα e-Class που αναπτύσσεται και διανέμεται με άδεια λογισμικού ανοικτού κώδικα από το Ελληνικό Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο (GU Net). Η επιλογή της πλατφόρμας για το παράδειγμα βασίστηκε, πέραν της αξιολογικής κρίσης σύμφωνα με την οποία η πλατφόρμα e-Class είναι ένα πολύ καλό ολοκληρωμένο σύστημα τηλεκπαίδευσης, στο γεγονός ότι πρόκειται για την πλατφόρμα που χρησιμοποιείται περισσότερο από τα ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (περισσότερες από 50 ενεργές εγκαταστάσεις). Βεβαίως, η συγκεκριμένη επιλογή δεν είναι περιοριστική, αλλά έγινε για τη σύνθεση του παραδείγματος. Η ίδια πρόταση είναι υλοποιήσιμη και για άλλες πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης, ιδίως δε για όσες ανήκουν στην κατηγορία των εφαρμογών ανοικτού λογισμικού που υποστηρίζουν την ανάπτυξη επεκτάσεων.

Με βάση το σενάριο εργασίας που παρουσιάστηκε, η διαδικασία αξιολόγησης θα ολοκληρώνεται ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα υποσύστημα αξιολόγησης στα πρότυπα των ήδη υπάρχοντων υποσυστημάτων που διαθέτει η πλατφόρμα. Στην εικόνα 1 παρουσιάζεται η οθόνη επιλογής υποσυστήματος της πλατφόρμας e-Class με το νέο υποσύστημα («Αξιολόγηση Μαθήματος») ενεργοποιημένο (από τον διδάσκοντα-διαχειριστή του μαθήματος) και έτοιμο προς χρήση.³

Εικόνα 1 - Είσοδος στο υποσύστημα "Αξιολόγηση Μαθήματος"

Σε σχέση με τον ρόλο των χρηστών ως προς την αξιολόγηση, το υποσύστημα μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελείται από δύο επιμέρους ενότητες: (α) την ενότητα με το ερωτηματολόγιο που απευθύνεται στους χρήστες-αξιολογητές και (β) την ενότητα με τα αποτελέσματα που απευθύνεται στους αποδέκτες της αξιολόγησης.

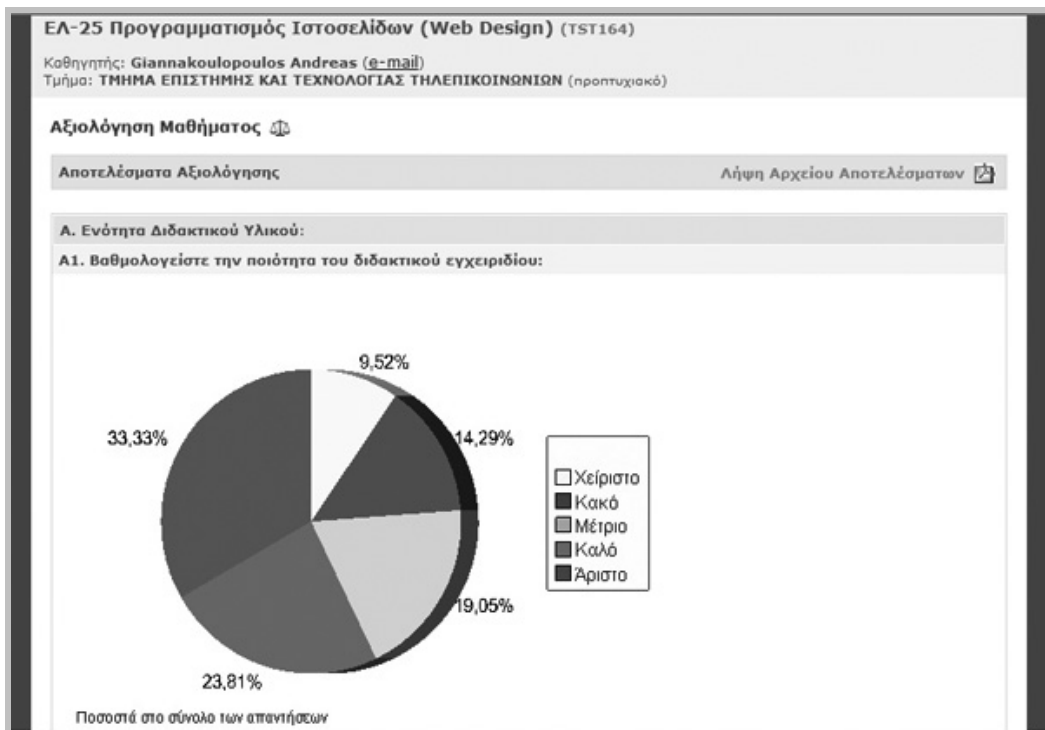
Στην εικόνα 2 παρουσιάζεται η οθόνη συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου με μία ενδεικτική ερώτηση αξιολόγησης.

Εικόνα 2 - Σελίδα ερωτηματολογίου

Τόσο το θέμα της πρόσβασης στη σελίδα του ερωτηματολογίου (καθορισμός χρονικού διαστήματος που είναι διαθέσιμη), όσο και το θέμα της επιλογής των ερωτήσεων, αποτελούν ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής του φορέα που διαχειρίζεται την πλατφόρμα (συζητούνται διεξοδικότερα στη συνέχεια στο κεφάλαιο 5 – «Ειδικά Θέματα εξ Αποστάσεως Αξιολόγησης»). Και για τα δύο αυτά θέματα οι βασικές εναλλακτικές λύσεις (π.χ. προκατασκευασμένες ερωτήσεις σε αντιδιαστολή με τη δημιουργία ερωτηματολογίου εξ ολοκλήρου από τον διδάσκοντα ή τον φορέα) είναι τεχνικά εφικτές και ανάλογα με τον σχεδιασμό του υποσυστήματος μπορούν να συμπεριληφθούν κατά την υλοποίηση.

Τέλος, στην εικόνα 3 παρουσιάζεται η οθόνη απεικόνισης των αποτελεσμάτων. Από τεχνικής πλευράς υπάρχει η δυνατότητα για αυτοματοποιημένη παρουσίαση των στατιστικών αποτελεσμάτων καθώς και για τη δημιουργία γραφημάτων με χρήση των υπαρχουσών βιβλιοθηκών που αξιοποιούνται και για τη δημιουργία γραφημάτων στο υποσύστημα με τα στατιστικά στοιχεία πρόσβασης που διατίθεται στη βασική διανομή του e-Class. Αντίστοιχα, με χρήση των κατάλληλων συναρτήσεων της PHP υπάρχει η δυνατότητα για αυτόματη δημιουργία εγγράφου PDF με το σύνολο των αποτελεσμάτων για τοπική αποθήκευση. Και στην περίπτωση της σελίδας αποτελεσμάτων η πρόσβαση προς τα επεξεργασμένα δεδομένα είναι θέμα πολιτικής του φορέα διαχείρισης, ενώ από τεχνικής πλευράς τα βασικά εναλλακτικά σενάρια είναι εφικτά. Για παράδειγμα, υπάρχει η δυνατότητα να ενημερώνονται για τα αποτελέσματα οι επιλεγμένοι αποδέκτες (διδάσκοντες, διοίκηση ιδρύματος) και να αποκλείεται η πρόσβαση σε μη εξουσιοδοτημένους χρήστες.

Εικόνα 3 - Σελίδα αποτελεσμάτων

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο συγκεκριμένο παράδειγμα, αλλά και στις περισσότερες άλλες εφαρμογές τηλεεκπαίδευσης, η αποθήκευση των δεδομένων γίνεται σε βάση δεδομένων, γεγονός που τα καθιστά ομοιογενή και επιτρέπει την

εύκολη μεταφορά τους, την επαναχρησιμοποίησή τους για αναλυτικότερη στατιστική επεξεργασία και, ως απόρροια, αυξάνει τη συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων, ιδίως δε σε περίπτωση που κατά τη σχεδίαση επιλεγεί μια προσέγγιση που ευνοεί την ισχυρή τυποποίηση (π.χ. προκατασκευασμένο ερωτηματολόγιο).

5. Ειδικά Θέματα εξ Αποστάσεως Αξιολόγησης

Στο σενάριο εργασίας που παρουσιάστηκε κατά την περιγραφή του παραδείγματος εφαρμογής ήλθαν στο προσκήνιο ορισμένα σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με τη διαδικασία της αξιολόγησης μέσω Διαδικτύου, η επίλυση των οποίων άπτεται κυρίως της εκπαιδευτικής πολιτικής που ασκεί κάθε ίδρυμα και δεν υπόκειται σε προφανείς τεχνολογικούς περιορισμούς. Βασικές πτυχές της λειτουργικότητας του υποσυστήματος, όπως για παράδειγμα η πρόσβαση στα αποτελέσματα, αποτελούν ζητήματα που απαιτούν λήψη αποφάσεων σε επίπεδο σχεδιασμού λειτουργιών (Harrington & Reasons, 2003), ενώ, σύμφωνα με τις υφιστάμενες προγραμματιστικές δυνατότητες που παρέχονται από τις χρησιμοποιούμενες σε αυτές τις εφαρμογές γλώσσες σεναρίου, δεν παρουσιάζουν τεχνικές δυσκολίες. Στη συνέχεια συζητούνται ορισμένες από τις πλέον βασικές ειδικές παραμέτρους που σχετίζονται με τη διαδικασία αξιολόγησης υπό μορφή παρουσίασης εναλλακτικών λειτουργικών σεναρίων, χωρίς αξιολογικές κρίσεις υπέρ κάποιας συγκεκριμένης επιλογής.

5.1 Χρονική παράμετρος

Το ζήτημα της χρονικής παραμέτρου έχει δύο διαστάσεις: (α) την επιλογή μεταξύ επαναλαμβανόμενης αξιολόγησης (π.χ. στο μέσον και στο τέλος του διδακτικού εξαμήνου) έναντι της εφάπαξ αξιολόγησης και (β) την επιλογή του χρόνου αξιολόγησης, ιδίως σε σχέση με χρονικά ορόσημα που ενδέχεται να επηρεάσουν την κρίση των αξιολογητών ή των αξιολογούμενων (σε περίπτωση που είναι και αποδέκτες των αποτελεσμάτων), όπως η κατάθεση των βαθμολογιών.

Αναφορικά με την πρώτη διάσταση του ζητήματος παρατηρείται ότι η εφάπαξ αξιολόγηση είναι πιο απλή διαδικαστικά, αλλά η επαναλαμβανόμενη επιτρέπει την καταγραφή της πορείας του μαθήματος εντός ενός διδακτικού κύκλου, πράγμα που ενδεχομένως θα επιτρέπει την εξαγωγή πιο αναλυτικών συμπερασμάτων.

Η επιλογή του χρόνου συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου συνδυάζεται άμεσα με το θέμα της ανωνυμίας των χρηστών και μάλιστα με δίπλευρο τρόπο, ακριβώς επειδή αξιολογητές και αξιολογούμενοι κρίνουν και κρίνονται ταυτοχρόνως: οι διδάσκοντες-αξιολογούμενοι ενδέχεται να επηρεαστούν από την κρίση των διδασκομένων-αξιολογητών και vice versa (αναφορικά με τη βαθμολογία των διδασκομένων για το μάθημα). Εκτιμάται ότι η διασφάλιση της ανωνυμίας των χρηστών αποτελεί επαρκή λύση.

5.2 Ανωνυμία αξιολογητών

Σύμφωνα με την αμέσως προηγούμενη τοποθέτηση η ανωνυμία των αξιολογητών αποτελεί επιλογή προτεραιότητας για τη διασφάλιση -στο βαθμό του εφικτού- ανεπηρέαστων αξιολογικών κρίσεων. Οι προαναφερθέντες τεχνολογικοί περιορισμοί αναφέρονται στο γεγονός ότι η υποβολή αξιολόγησης εκ μέρους εγγεγραμμένου στην πλατφόρμα χρήστη θα πρέπει να καταγράφεται ως γεγονός για να αποφεύγονται πολλαπλές αξιολογήσεις από τον ίδιο χρήστη-αξιολογητή. Είναι, πάντως, τεχνικά εφικτό η ταυτοποίηση απαντήσεων με συγκεκριμένους χρήστες να μπορεί να γίνει μόνο από τον κεντρικό διαχειριστή της πλατφόρμας και μάλιστα υπό ειδικές συνθήκες (π.χ. μόνο αν καταγράφονται αναλυτικά στοιχεία της περιήγησης του χρήστη στην πλατφόρμα, όπως η ώρα υποβολής του ερωτηματολογίου) και όχι από τους παραλήπτες των αποτελεσμάτων (Hill et al., 2002). Ως κεντρικός

διαχειριστής νοείται το άτομο-φορέας που έχει κάνει την εγκατάσταση της πλατφόρμας και έχει άμεση πρόσβαση στη βάση δεδομένων και όχι ο κατά περίπτωση διδάσκων-διαχειριστής συγκεκριμένων μαθημάτων. Συνήθως στα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τον ρόλο του κεντρικού διαχειριστή αναλαμβάνει το Κέντρο Διαχείρισης Δικτύου (NOC), φορέας εκ προοιμίου αξιόπιστος. Εκτιμάται ότι η λύση αυτή είναι ικανοποιητική, αν και ο βαθμός διασφάλισης της ανωνυμίας δεν είναι ο μέγιστος δυνατός.

5.3 Αποδέκτες της αξιολόγησης

Οι αποδεκτές της αξιολόγησης είναι το κατεξοχήν ειδικό ζήτημα που αποτελεί αποκλειστικά αντικείμενο επιλογής του φορέα που διενεργεί την αξιολόγηση και αντανακλά άμεσα τους σκοπούς της. Στις πιθανές επιλογές αποδεκτών συγκαταλέγονται κατά κύριο λόγο οι διδάσκοντες και η διοίκηση του φορέα, ενώ βεβαίως είναι απόλυτα (τεχνικά) επιλέξιμη η διαβάθμιση εμπιστευτικότητας των αποτελεσμάτων, περιλαμβανομένης της πλήρους δημόσιας πρόσβασης. Επίσης, σε οποιοδήποτε από τα ανωτέρω σενάρια είναι δυνατό να αποκλείονται όλοι οι άλλοι πιθανοί παραλήπτες, αλλά θα πρέπει να επισημανθεί, σε σχέση με τους τεχνολογικούς περιορισμούς του Μέσου, ότι πρόσβαση προς τα αποτελέσματα μπορεί να έχει και ο κεντρικός διαχειριστής της πλατφόρμας. Το ζήτημα, εν προκειμένω, δεν αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα για το οποίο είναι χρήσιμο να προταθεί λύση, αλλά ως αντικείμενο επιλογής σε σχέση με τους εκάστοτε σκοπούς.

5.4 Συγκρισιμότητα

Η συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων, τόσο σε διαχρονική βάση όσο και μεταξύ μαθημάτων, γνωστικών αντικειμένων και διδασκόντων, αποτελεί ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα της αξιολόγησης μέσω του Παγκόσμιου Ιστού. Το σημείο που αποτελεί αντικείμενο σχεδιαστικής επιλογής είναι ο βαθμός τυποποίησης του ερωτηματολογίου που με τη σειρά του επηρεάζει τον βαθμό συγκρισιμότητας των αποτελεσμάτων. Και σε αυτή την περίπτωση όλα τα πιθανά σενάρια είναι τεχνικά εφικτά, από την πλήρη τυποποίηση στη διαδικασία και το ερωτηματολόγιο μέχρι το απολύτως ευέλικτο υποσύστημα που επιτρέπει τον καθορισμό από τον φορέα ή τον διδάσκοντα της διαδικασίας και των ερωτήσεων. Ενδιάμεσες λύσεις, όπως για παράδειγμα η δυνατότητα προσθήκης ερωτήσεων σε ένα προκατασκευασμένο ερωτηματολόγιο, ανήκουν επίσης στο εύρος των πιθανών σεναρίων. Στην ουσία πρόκειται για αντιμετάθεση ισχύος ανάμεσα στα χαρακτηριστικά της ευελιξίας και της τυποποίησης. Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, το ζήτημα δεν αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα, αλλά ως αντικείμενο επιλογής.

6. Συμπεράσματα

Με αφετηριακή παραδοχή ότι η αξιολόγηση μαθημάτων και διδασκόντων αποτελεί επιθυμητή πτυχή της σύγχρονης εκπαίδευσης και μπορεί να συνεισφέρει στη βελτίωση των παρεχομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών, εξετάστηκε η δυνατότητα αξιοποίησης των ΤΠΕ για την αύξηση της ευκολίας, της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας αξιολόγησης.

Στο πλαίσιο αυτό προτάθηκε η ανάπτυξη υποσυστημάτων αξιολόγησης μέσω ερωτηματολογίου για τις πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης που λειτουργούν στο περιβάλλον του Παγκόσμιου Ιστού και παρουσιάστηκε ένα θεωρητικό παράδειγμα για την ανάπτυξη ενός τέτοιου υποσυστήματος. Παράλληλα, εντοπίστηκαν και συζητήθηκαν ειδικά θέματα λειτουργικού σχεδιασμού, που κατά κύριο λόγο δεν εμπίπτουν στους τεχνολογικούς περιορισμούς του Μέσου, αλλά χρήζουν επιλογών σε επίπεδο άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής εκ μέρους του φορέα που χρησιμοποιεί την

πλατφόρμα και το προταθέν υποσύστημα, ενώ για όσες περιπτώσεις πιθανολογείται τεχνικής φύσεως περιορισμός προτάθηκαν οι αντίστοιχες λύσεις.

Από την προηγηθείσα ανάλυση προκύπτουν τα εξής κεντρικά συμπεράσματα:

1. Η ανάπτυξη ενός υποσυστήματος αξιολόγησης μέσω του Παγκόσμιου Ιστού είναι εφικτή και άμεσα υλοποιήσιμη λύση, ιδιαίτερα στο πλαίσιο συστημάτων τηλεκπαίδευσης που ανήκουν στην κατηγορία του λογισμικού ανοικτού κώδικα.
2. Δεν υφίστανται εμφανή τεχνικά προβλήματα για τη δημιουργία του υποσυστήματος αξιολόγησης και τα ειδικά θέματα που σχετίζονται με τη λειτουργικότητά του μπορούν να αντιμετωπιστούν με την επιλογή μεταξύ εναλλακτικών πιθανών σεναρίων στη φάση του σχεδιασμού.
3. Η αξιολόγηση μέσω του Παγκόσμιου Ιστού και η ταξινομημένη αποθήκευση των αποτελεσμάτων σε συνδυασμό με αυξημένη τυποποίηση της διαδικασίας επιτρέπει τη διαχρονική συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων και εξ αυτής την εξαγωγή χρήσιμων πορισμάτων για τη βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών.

Η θέση που υποστηρίζεται ευνοεί τη χρήση του Παγκόσμιου Ιστού για τη διεξαγωγή ερευνών αξιολόγησης μαθημάτων και διδασκόντων. Περαιτέρω, εκτιμάται ότι οι πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης ανοικτού κώδικα αποτελούν κατάλληλα εργαλεία για την ευόδωση αυτού του στόχου, ο οποίος συνολικά χαρακτηρίζεται εφικτός και επιθυμητός.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Achtemeier, S., Morris, L., Finnegan, C. (2003), 'Considerations for developing evaluations of online courses', *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 7 (1), προσβάσιμο: http://sloan-c.org/publications/jaln/v7n1/pdf/v7n1_achtemeier.pdf (ημερομηνία επίσκεψης: 15 Μαΐου 2007).

Γιαννακουλόπουλος, Α. (2005). 'Ιστοσελίδες μαθημάτων: Κριτήρια ταξινόμησης και αξιολόγησης' στο Λιοναράκης, Α. (επιμ.). *Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*. Πρακτικά 3ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση - Πάτρα, 11 - 13 Νοεμβρίου 2005. Αθήνα, Προπομπός, τ. 2, σσ. 377-388.

Harrington, C., Reasons, S. (2003), 'Online Student Evaluation of Teaching for Distance Education: A Perfect Match?', *The Journal of Educators Online*, 2 (1), προσβάσιμο: <http://www.thejeo.com/ReasonsFinal.pdf> (ημερομηνία επίσκεψης: 15 Μαΐου 2007).

Hill, A., Lea, C., Thomas, D., Scollo C., Rawat, H. & Hubbard, J. (2002), *Beginning PHP4 Databases*, Birmingham, Wrox Press.

Kasiar, J. B., Schroeder, S. L. & Holstad, S. G. (2002), 'Comparison of Traditional and Web-Based Course Evaluation Processes in a Required, Team-Taught Pharmacotherapy Course', *American Journal of Pharmaceuticasl Education*, 66 (3), προσβάσιμο: <http://www.ajpe.org/legacy/pdfs/aj660308.pdf> (ημερομηνία επίσκεψης: 15 Μαΐου 2007).

Λεβεντίδης, Ι., Ντελοπούλου, Χ., Σιαφάκα, Β. (2005). 'Εμπλουτισμός της παραδοσιακής διδασκαλίας εργαστηριακού μαθήματος με τη χρήση της πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης «η-Τάξη» του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)' στο Λιοναράκης, Α. (επιμ.). *Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*. Πρακτικά 3ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση - Πάτρα, 11 - 13 Νοεμβρίου 2005. Αθήνα, Προπομπός, τ. 2, σσ. 332-340.

Μεϊμάρης, Μ. (2007). 'Επικοινωνιακές Διαστάσεις του Νέου Τεχνολογικού Περιβάλλοντος', *Ζητήματα Επικοινωνίας*, 5, σσ. 27-34.

¹ Αρκετές πλατφόρμες τηλεκατάρτισης ανοικτού κώδικα είναι γραμμένες σε γλώσσα PHP (PHP Hypertext Preprocessor) και επικοινωνούν με συστήματα διαχείρισης βάσεων δεδομένων ειδικά σχεδιασμένων για λειτουργία στον Παγκόσμιο Ιστό (π.χ. η πολύ δημοφιλής MySQL). Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά ισχύουν και για τις ευρύτερα χρησιμοποιούμενες από ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα εφαρμογές e-Class, Claroline και Moodle. Το γεγονός ότι οι εφαρμογές τηλεκατάρτισης είναι γραμμένες σε εξαιρετικά διαδεδομένες γλώσσες σεναρίου εύλογα καθιστά πιο εύκολη την ανάπτυξη υποσυστημάτων, αφού η κοινότητα των εν δυνάμει προγραμματιστών είναι πολύ μεγάλη λόγω της διάδοσης της γλώσσας. Σχετικά με τη χρήση της PHP, βλ. PHP.net (2007), *Usage Statistics*, προσβάσιμο: <http://www.php.net/usage.php> (ημερομηνία επίσκεψης: 15 Μαΐου 2007).

² Η διαπίστωση προέρχεται από τμηματική έρευνα μέσω Διαδικτύου στην οποία ελέγχθηκαν τα προσφερόμενα χαρακτηριστικά και οι διαθέσιμες επεκτάσεις όπως αναφέρονται από τους κατασκευαστές για όλα τα συστήματα –εμπορικά και ανοικτού κώδικα– διαχείρισης ηλεκτρονικής μάθησης που καταγράφονται στο σχετικό λήμμα της Wikipedia (http://en.wikipedia.org/wiki/Learning_Management_System). Παρά το γεγονός ότι το δείγμα είναι μικρό, η διαπίστωση θα πρέπει να θεωρηθεί (α) έγκυρη, λόγω αξιοπιστίας της πηγής η οποία καταγράφει τις πλέον διαδεδομένες πλατφόρμες και (β) επαρκής αφού περιλαμβάνει τις πλατφόρμες που κυρίως χρησιμοποιούνται στα ελληνικά ΑΕΙ. Σε σχέση με την επάρκεια του συμπεράσματος σημειώνεται ότι ελέγχθηκαν διεξοδικά οι διαθέσιμες επεκτάσεις, αλλά και ο μελλοντικός σχεδιασμός, για τις πλατφόρμες που χρησιμοποιούνται κυρίως στην ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση. Από το σύνολο των δεδομένων προκύπτει ότι δεν προσφέρεται υποσύστημα αξιολόγησης εκτός από το σχετικά συγγενές υποσύστημα “Survey” που διατίθεται ως επέκταση για την πλατφόρμα Claroline και επιτρέπει τη δημιουργία ερωτηματολογίων για τη διενέργεια ερευνών και άρα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία «έρευνας αξιολόγησης» του μαθήματος.

³ Όλες οι εικόνες οθονών στο παράδειγμα προέρχονται από στατικές, μη λειτουργικές, προσαρμογές των σελίδων του μαθήματος «Προγραμματισμός Ιστοσελίδων (Web Design)» που διδάσκεται στο Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Οι αρχικές, προ της προσαρμογής, σελίδες του μαθήματος προέρχονται από την ενεργή εγκατάσταση του e-Class που έχει γίνει από το Κέντρο Συντονισμού & Ανάπτυξης Πληροφοριακών Τεχνολογιών (ΚΕΣΑΠΤ) του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η εγκατάσταση έχει αναβαθμιστεί στην πλέον πρόσφατη σταθερή έκδοση της πλατφόρμας (1.7), η διάθεση της οποίας ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2007.